

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG
ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS UM

ÞVERÁRFJALLSVEG,
SKAGASTRANDARVEGUR - SAUÐÁRKRÓKUR

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar lagningu Þverárfjallsvegur milli Skagastrandarvegur og Sauðárkróks, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Vegagerðin.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Lagning 38 km langs vegar frá Skagastrandarvegi um Laxárdal í Austur Húnavatnssýslu, um Norðurárdal, yfir Þverárfjall, niður Laxárdal í Skagafjarðarsýslu að Skagavegi og eftir honum um Laxárdalsheiði og Gönguskörð að Sauðárkróki. Nýjar tvíbreiðar brýr verða byggðar yfir Laxá á Refasveit og Gönguskarðsá við Sauðárkrók.

Markmið framkvæmdar: Að bæta vegasamband milli byggðalaga, auka umferðaröryggi og tryggja greiðari samgöngur á Norðvesturlandi.

Frumathugun: Þann 18. maí 1999 tilkynnti Vegagerðin framkvæmdina til Skipulagsstofnunar. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 28. maí 1999 í Lögbirtingablaðinu og Morgunblaðinu, í Glugganum 26. maí 1999 og í Sjónarhorninu 27. maí 1999. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 28. maí til 2. júlí 1999 hjá oddvitum Engihlíðarhrepps og Vindhælishrepps og á skrifstofum Sveitarfélagsins Skagafjörður. Einnig í Þjóðarbóklöðunni og hjá Skipulagsstofnun í Reykjavík. Engin athugasemd barst á kynningartíma. Leitað var umsagnar hreppsnefnda Vindhælishrepps og Engihlíðarhrepps, sveitarstjórnar Sveitarfélagsins Skagafjarðar, Náttúruverndar ríkisins, Hollustuverndar ríkisins, Landgræðslu ríkisins, Þjóðminjasafns Íslands og veiðimálastjóra. Jafnframt var framkvæmdin kynnt Ferðamálaráði Íslands, Heilbrigðiseftirliti Norðurlands vestra og Náttúrufræðistofnun Íslands.

Gögn lögð fram við frumathugun:

Frummatsskýrsla: Þverárfjallsvegur, Skagastrandarvegur-Sauðárkrókur. Frummat á umhverfisáhrifum. Vegagerðin á Sauðárkróki, maí 1999.

Önnur gögn: Svör framkvæmdaraðila við umsögnum og fyrirspurnum Skipulagsstofnunar, dags. 9., 14. og 15 júlí 1999.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar hreppsnefndar **Engihlíðarhrepps** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 9. júlí 1999. Þar segir m.a.:

„Hreppsnefndin leggur áherslu á að haft verði náð samstarf við landeigendur um alla framkvæmd verksins. Mikilvægt er að fram fari mat á umhverfisáhrifum á vatnasvæði Laxár á Refasveit þar sem gert er ráð fyrir brú á Laxá og malartekju við Norðurá. Að öðru leyti eru ekki gerðar athugasemdir við framlögð gögn.“

Leitað var umsagnar hreppsnefndar **Vindhælishrepps** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 6. júlí 1999. Þar segir m.a.:

„1. Landamerkjálína milli Þverár og Hvammshlíðar annarsvegar og Illugastaða og Engihlíðarhrepps hinsvegar er röng við stað 1200.

2. Ekki er minnst á áhrif efnistöku við Norðurá á lífsskilyrði laxaseiða en seiðum hefur verið sleppt í ána í þúsunda vís í mörg ár. Verður að krefjast þess að Veidimálastofnun meti þetta atriði og gefi umsögn um það eins og hún gerir með Laxá í Skagafirði. Ámælisvert er að ekki er leitað umsagnar Veidifélagsins Hængs um Laxá og Norðurá.

3. Þar sem Þverárfjallsvegur á að verða með bundnu slitlagi og 90 km hámarkshraða, verður að telja æskilegt að með honum sé girt beggja megin. Þá krefst landeigandi Þverár þess að sett verði rekstrargöng í veginn og tekur hreppsnefnd undir það og minnir á að vegurinn býður upp á hraðakstur og stórauðna umferð vöruflutningabíla. Athygli vekur að ekki er reiknað með keðjunarplönunum vestan við Þverárfjallið þar sem vegurinn nær þó mestri hæð. Vegagerðin verður að reikna með umferð hestamanna meðfram nýja veginum í gegnum afgirt heimalönd Þverár, ábúandi jarðarinnar sættir sig ekki við tvo ríkisvegi í gegnum túnið hjá sér.

Ákveðin svör óskast um hvað Vegagerðin hyggst fyrir með girðingar með Þverárfjallsvegi.

4. Í skýrslunni er ekki minnst á þrýstipípulögn að rafstöðinni á Þverá, afgreiðsla á því er þó hagsmuna mál bóndans, þá er ástæða til að áréttta færslu á útihúsa-vatnsbólí á Þverá. Vatnið rennur í það ofanjarðar frá uppsprettu sem er ofan veglínu.

5. Þá er staðsetning heimreiðar á Þverá enn óafgreitt.“

Leitað var umsagnar bæjarstjórnar **Sveitarfélagsins Skagafjarðar** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 8. júlí 1999. Þar segir m.a.:

„Sveitarfélagið Skagafjörður telur framkvæmd þessa afar mikilvæga fyrir miðhluta Norðurlands vestra en vegur um Þverárfjall styttir leiðina á milli Sauðárkróks og Blönduóss úr 74 km í 47 km eða um 27 km og leiðina á milli Sauðárkróks og Skagastrandar úr 92 km í 52 km eða um 40 km. Neikvæðum áhrifum framkvæmdarinnar telur Sveitarfélagið Skagafjörður vel mætt með þeim mótvægisáðgerðum sem gerðar hafa verið við hönnun verksins.

Leiðin, sem valin hefur verið frá Sauðárkróki og yfir Gönguskarðsárós, er sú leið sem sveitarstjórn Skagafjarðar mælti með. Það leiðarval hefur ekki í för með sér breytingu á staðfestu aðalskipulagi Sauðárkróks 1994-2014.

Á blaðsíðu 22 í frummatsskýrslunni segir:

„Vegurinn liggur utan í sjávarbakka norðan við Gönguskarðsá við Sauðárkrók. Mynda þarf stall í marbakkann til að koma veginum fyrir. Í bakkanum eru 50.000 m³ af umfram fyllingarefni. Finna þarf leið til að losna við það á einfaldan hátt í samráði við bæjaryfirvöld á Sauðárkróki t.d. að losa það á melinn sunnan veglínunnar, slétta út í um 1 m þykku lagi á 5 ha svæði og sá í það. Koma þarf í veg fyrir að flutningskostnaður verði of mikill. Reynist efnið hæft sem neðra burðarlag mun efnistaka úr námu í minnka.“

Reynist hér ekki um burðarhæft efni að ræða er efnið trúlega mjög leirkennt og ónýtanlegt. Áhugavert er að skoða hvort fært sé að „geyma“ efnið í fjörunni norðan við Gönguskarðsárósin í stað þess að jafna því út yfir melinn. Efnið yrði að „geymast“ í fjörunni á bak við garð sem keyra yrði út til að verja efnið og hindra að það berist inn í Sauðárkrókshöfn. Reynist efnið nýtanlegt sem burðarlagsefni er hægt að nýta það í Strandveginn.“

Leitað var umsagnar **Náttúruverndar ríkisins** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 22. júní 1999. Þar segir m.a.:

„Gróður. Í greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands um gróður við Þverárffjallsveg frá Skagaströnd að Sauðárkróki (sjá fylgiskjal 5) er bent á þrjá staði á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði sem eru á einhvern hátt sérstakir hvað varðar gróðurfjar, þ.e. útbreiðslusvæði dökkasefs uppi á Þverárffjalli, brekkur og hólalandslag neðan við Illugastaði í Laxárdal og brönugrasabrekkur við Gönguskarðsá. Ljóst er að síðastnefnda svæðinu verður ekki raskað við framkvæmdina þar sem aðkoma að Sauðárkrók mun fylgja svokallaðri norðurleið.“

Neðan við Illugastaði eru melbörð og hólar með bröttum bláberjalyngsbrekkum sunnan undir en í brekkunum er gróðursælla en víða annars staðar í kring. Í hærri brekkunni sem er fjallmegin við veglínuna vex hárdepla innan um aðalbláberjalyngið, og einnig eru þar litunarjafni, eski, blágresi og hrútaberjalyng. Undir sömu brekku og næst fjallinu vex einnig ígulstör í mýri sem þar er. Í lægri bláberjalyngsbrekku, aðeins utar og ármegin við veglínuna, vex einnig hárdepla og blágresi, en hjónagras að auki. Verndargildi þessa svæðis er meira en annars væri, vegna þeirra tegunda sem fylgja hárdeplunni í brekkunum, og einnig vegna ígulstarar í brekkurótunum.

Dökkasef hefur aðeins fundist á einum stað í Öxarfirði, og við Fjall og Steinnýjarstaði á Skagaströnd. Þverárffjall er því fjórði þekkti fundarstaður þess á Norðurlandi.

[...] Náttúruvernd ríkisins telur mikilvægt að tryggt verði að við vegaf framkvæmdir á Þverárffjalli verði farið eftir ábendingum Náttúrufræðistofnunar Íslands varðandi verklag til að hlífa vaxtarsvæði dökksefs sem best eins og áætlað er samkvæmt upplýsingum í frummatsskýrslu. Stofnunin telur að setja verði skilyrði um verklagsreglur í útboðsgögnum í samræmi við þessar ábendingar og að einnig sé nauðsynlegt að afmarka á vettvangi það svæði sem ásættanlegt er að raska í samráði við Náttúrufræðistofnun Íslands.

Votlendi. Í greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands um gróður kemur fram að um 5 km leiðarinnar eða um 14% liggur um votlendi og er þá miðað við Neðri-Mýraleið á Skagaströnd og neðri leið við Sauðárkrók. Af því er um 45%

hálfdeigjur og mýrarhöll en 55% eru blautari móar og flóar sem eru þá auk mýrarstarar með tjarnastör, hengistör, broki eða vetrarkvíðastör sem aðaltegundum. Stærsti hluti þessa votlendis er á Þverárffjalli og næsta nágrenni, eða frá Skúfi niður að Illugastöðum í Laxárdal. Mýrar á Laxárdalsheiði og Gönguskörðum teljast að jafnaði ekki með í þessum tölum þar sem veglínan fylgir þar mestmegnis núverandi vegi.

[...] Náttúruvernd ríkisins telur að forðast eigi að leggja vegi yfir óraskað votlendi enda hefur gengið mjög á mýrlendi á þessari öld vegna framræslu. Nauðsynlegt er að vernda það sem eftir er ósnert, m.a. vegna fuglalífs. Þá er röskun á votlendi ekki í samræmi við stefnu yfirvalda...

[...] Náttúruvernd ríkisins bendir á að árið 1996 var skipuð nefnd um endurheimt votlendis í samvinnu umhverfisráðuneytis og landbúnaðarráðuneytis. Þá hefur umhverfisráðuneyti markað þá stefnu í úrskurðum um mat á umhverfisáhrifum að krefjast endurheimt votlendis til jafns við það votlendi sem skerðist við framkvæmdir. Vegalagning yfir votlendi er jafnframt í ósamræmi við nýsamþykkt lög nr. 44/1999 um náttúruvernd sem taka gildi 1. júlí nk. en samkvæmt 37. gr. þeirra laga skulu mýrar og flóar, 3 hektarar að stærð eða stærri, njóta sérstakrar verndar og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er. Stofnunin telur því að endurskoða beri fyrirhugað vegstæði með það að markmiði að hlífa þeim votlendissvæðum sem fyrirhugað er að vegurinn liggja um. Stofnunin bendir enn fremur á athugasemdir sem fram koma í skýrslu eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins hvað varðar votlendi við Engjalæk en þar er talin ástæða til að athuga hvort ekki megi hlífa mýrinni með því að færa veginn nær jökulruðningsrimunum eða í hlíð Sandfells. Að öðrum kosti verður að setja skilyrði um endurheimt votlendis, sbr. stefnumörkun umhverfisráðuneytis.

Dýralíf.

[...] Í greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands um fuglalíf við Þverárffjallsveg frá Skagaströnd að Saudárkróki [...] segir enn fremur:

„Mest röskun mun verða á búsvæðum fugla á leiðinni yfir Þverárffjall. Þar eru víðáttumikil heiðalönd sem núverandi vegur þræðir og fellur vel að umhverfinu. Lyngmóar, ásamt nokkuð umfangsmiklum mýrum, einkenna svæðið og nágrenni þess. Töluvert er af fuglum á þessum slóðum eins og talningar á sniðum gáfu til kynna. Fyrirhugaður vegur mun verða miklu meira áberandi í umhverfinu þar sem ekki er ráðgert að hann þræði hæðir og lægðir eins og núverandi vegur. Við framkvæmdirnar er æskilegt að búsvæðum verði raskað sem minnst, sérstaklega á þessum slóðum þar sem landið er að mestu ósnortið. Lagt er til að það verði gert með þeim hætti að ekki verði ræstar fram mýrar með veglínunni á Þverárffjalli og efst í Laxárdal. Brekkur ofan og neðan við Illugastaði eru nokkuð sérstakar. Þarna er gróðursælt og skiptast á ýmis búsvæði, mýrar, lyngmóar og melar svo tryggja þarf að sem minnst rask verði á þessu umhverfi.“

Náttúruvernd ríkisins tekur undir ofangreindar ábendingar Náttúrufræðistofnunar Íslands og leggur áherslu á að framkvæmdum verði hagað þannig að áhrifum á dýralíf verði haldið í lágmarki.

Efnisnám. Í frummatsskýrslu kemur fram að áætluð efnisþörf í verkið er um 1.035.000 m³, þar af um 755.000 m³ í fyllingar og um 280.000 m³ í efra og neðra burðarlag. Sá fyrirvari er þó hafður á að efnismagnið sé byggt á landlíkani en ekki

mældum þversniðum og að það muni því breytast við nákvæma mælingu. Þar sem um er að ræða frumhönnun á veglínunni getur efnismagnið úr námunum og útlínur á merktum námusvæðum breyst. Öll efnistaka, staðsetning náma og vinnsla verður í samráði við landeigendur og eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Norðurlandi.

Náttúruvernd ríkisins bendir á mikilvægi þess að haft verði samráð við Veidimálastofnun vegna efnistöku úr ám og áreyrum. Þá bendir stofnunin á að nauðsynlegt er að gerð verði áætlun um frágang efnistökuastaða áður en efnistaka hefst svo halda megi umhverfisáhrifum efnistökuinnar í lágmarki og tryggja góðan frágang að henni lokinni.

Frágangur.

[...] Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að farið verði eftir þeim ábendingum og athugasemdum sem fram koma í skýrslu eftirlitsráðgjafa stofnunarinnar varðandi námusvæði og að haft verði samráð við hann um frágang efnistökuvæða og annan frágang vegna framkvæmdarinnar. Þá bendir stofnunin á að það er ekki sjálfgefið að sá eigi í allt raskað land að framkvæmdum loknum heldur verður frágangur að taka mið af umhverfi þess. Á ákveðnum svæðum getur verið æskilegra að sáning fari ekki fram og að náttúruleg gróðurframvinda sé látin ráða. Æskilegt er að haft verði samráð við plöntuvistfræðing vegna uppgræðslu á röskuðu landi

Að öðru leyti gerir Náttúruvernd ríkisins ekki athugasemdir við framkvæmdina með þeim skilyrðum að jarðraski verði haldið í lágmarki og að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Norðurlandi um framkvæmdina, þ.m.t. efnistöku, og frágang vegna hennar. “

Leitað var umsagnar **Hollustuverndar ríkisins** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 2. júlí 1999. Þar segir:

„Hollustuvernd ríkisins telur að skýrslan gefi eðlilegt yfirlit um umhverfisáhrif framkvæmdarinnar og gerir ekki athugasemdir við niðurstöður hennar.

Hollustuvernd ríkisins vill þó benda á tvö atriði. Í fyrsta lagi að ítrustu varúðar sé gætt þar sem um er að ræða vinnu í nágrenni við vatnsból. Í öðru lagi að samkvæmt reglugerð eru viðmiðunarmörk fyrir hávaða 55 dBA og leiðbeiningarmörk 45 dBA, þó að heimila megi frávik allt að 65 dBA í hávaða í byggð sem fyrir er ef um verulega breytingu á umferðaræð sé að ræða.“

Leitað var umsagnar **Landgræðslu ríkisins** með bréfi, dags. 14. júní 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 1. júlí 1999. Þar segir m.a.:

„Landgræðsla ríkisins telur ekki ástæðu til að gera verulegar athugasemdir við fyrirhugaða vegagerð um Þverárfjall eða framkvæmdir henni tengdar. Þó eru nokkur atriði sem rétt er að staldra við.

[...] Landgræðslan tekur undir mikilvægi þess að vernda svæði þar sem sérstakur gróður vex og því er nauðsynlegt að vernda eftir föngum það svæði þar sem Dökkasefið vex. Reyndar ber að forðast eftir föngum að hrófla við vel grónu landi. Það er alltaf slæmt að missa gróið land en þó má oftast endurheimta einhverja gróðurhulu aftur á ákveðnu árabili með mótvægisaðgerðum. Öðru máli gegnir um votlendi en yfirleitt er mjög erfitt og kostnaðarsamt að endurheimta slík svæði í stað annarra sem raskast hafa eða glatast. Á allnokkrum stöðum liggur veglínan

yfir votlendi. Æskilegt er að losna við alla framræslu míra í vegstæðinu en leggja þess í stað flotveg ef og þar sem það er mögulegt. Nú er reynt að vernda allt það mýrlendi sem eftir er í landinu og jafnvel að fylla upp í skurði til þess að endurheimta votlendi sem enn er eftir sé það mögulegt.

Í nokkrum tilfellum eru efnisnámur á áreyrum. Í frummatsskýrslunni er ánum ætlað að fylla aftur upp í námur á áreyrum. Tryggja verður að það valdi ekki því að farvegur ánnu breytist og það leiði til landbrots á grónu landi. Í samantekt skýrslunnar virðist gert ráð fyrir því að sáð verði í námur þ.m.t. í ánum. Ekki er hægt að mæla með því.

[...] Landgræðslan leggur á það áherslu að vel sé gengið frá námum og öðru jarðraski sem óhjákvæmilega fylgir vegaframkvæmdum til að draga sem mest úr rofi frá þeim sárum er opnuð verða. Til að flýta sjálfræðslu og gróðurframvindu þykir rétt að dreifa þar áburði í 2-3 ár eftir að vegagerð lýkur. Hið sama þarf að hafa í huga við uppgræðslu gamla vegarstæðisins.

[...] Í matsskýrslu er gert ráð fyrir að girt verði meðfram vegsvæði þar sem núverandi girðingar verði eyðilagðar. Vegurinn liggur að stórum hluta um afréttarsvæði með fjölda sauðfjár og hrossa. Miðað við núverandi löggjöf um vörsluskyldu búfjár og væntanlegan umferðarþunga er óraunhæft að gera ráð fyrir öðru en að girða verði meðfram öllum veginum. Ennfremur verður þá væntanlega að gera ráð fyrir að afréttarfé komist undir veginn á nokkrum stöðum.“

Leitað var umsagnar **Þjóðminjasafns Íslands** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 11. júní 1999. Þar segir m.a.:

„Mótvægisáðgerðir Vegagerðarinnar skv. k. 4.2 í frummatsskýrslu eru fullnægjandi og verða unnar í samráði við fornleifadeild Þjóðminjasafnsins. Þjóðminjavarðslan gerir enga athugasemd við áformaðar framkvæmdir eins og þeim er lýst í skýrslunni.“

Leitað var umsagnar **veiðimálastjóra** með bréfi, dags. 25. maí 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 31. maí 1999. Þar segir m.a.:

„Ofanefndur kafli fylgir í stórum dráttum veglínu núverandi vegar og eru því ekki gerðar athugasemdir við vegastæðið. Hinsvegar kemur fram að veruleg malartekja er fyrirhuguð í tengslum við vegagerðina og í sumum tilfellum úr farvegum Laxár í Skefilsstaðahreppi eða úr þverám hennar.

Laxá í Skefilsstaðahreppi er viðkvæm veiðiá með takmarkaða laxaframleiðslu. Því er nauðsynlegt að farið sé með mikilli gát varðandi malartekju úr farvegi árinna og haft samráð við sérfræðinga varðandi staðsetningar og efnismagn.

Í frummatsskýrslu kemur fram, að Vegagerðin hefur samið við Veiðimálastofnun varðandi rannsóknir, ráðgjöf og þjónustu vegna efnistöku úr viðkomandi árfarvegum. Undirritaður telur edlilegt að niðurstöður slíkra rannsókna verði látnar ráða edli og umfangi efnistöku og getur því með tilvísan til 11. greinar reglugerðar nr. 179/1994 og 43. greinar laga nr. 76/1970 um lax- og silungsveiði með síðari breytingum fallist á umrædda framkvæmd, enda verði embætti veiðimálastjóra sendar niðurstöður líffræðilegrar úttektar um leið og þær liggja fyrir.“

Frá **veiðimálastjóra** barst frekari umsögn með bréfi, dags. 13. júlí 1999. Þar segir m.a.:

„Í bréfi dagsettu 31. maí féllst undirritaður á fyrirhugaða efnistöku Vegagerðar ríkisins við Þverárfjallsveg, ef úttekt Norðurlandsdeildar Veiðimálastofnunar leiðdi í ljós að slíkt skaðaði ekki lífríki Laxár í Skefilsstaðahreppi.

Í ljósi fyrirspurnar Skipulagsstofnunar og bréfs Bjarna Jónssonar deildarstjóra Veiðimálastofnunar dagsettu 8. júlí varðandi tímasetningar á rannsókn á búsvæðum Laxár í Skefilsstaðahreppi og Laxár í Refasveit nú í sumar og ábendinga Bjarna í fyrrnefndu bréfi og bréfi dagsettu 27. janúar telur undirritaður, að ekki sé hægt að fallast á malartöku í námu C í Norðurá í Norðurárdal og námu F í eyrum Laxár í Skefilsstaðahreppi við Skíðastaði fyrir en niðurstöður rannsókna liggja fyrir. Fyrirnefndar ábendingar snerta m.a. mikilvægi áreyra við Skíðastaði varðandi hrygningu og uppeldi seiða í Laxá í Skefilsstaðahreppi og mikilvægi hrygningar í Norðurá fyrir laxastofn Laxár í Refasveit. Einnig er bent á viðkvæmni Laxár í Skefilsstaðahreppi fyrir hverskonar raski vegna skorts á hrygningarfiski undanfarin ár. Samkvæmt ofanefndum bréfum virðist að hluta vera um samantekt á eldri gögnum að ræða og að hluta nýjar rannsóknir. Málið verður endurmetið í ljósi niðurstaðna úr rannsóknum á lífríki ána.

Með hliðsjón af því, að ef til vill verði ekki fallist á malartekju á þessum stöðum tel ég eðlilegt að beina því til Vegagerðarinnar, að hún kanni aðra valkosti til töku á nothæfri mól. Séu aðrir valkostir ekki fyrir hendi, er undirritaður tilbúinn til skrafs og ráðagerða um málið.

3. ATHUGASEMDIR

Engin athugasemd barst á kynningartíma.

4. UMHVERFISÁHRIF ÞVERÁRFJALLSVEGAR SKAGASTRANDARVEGUR - SAUÐÁRKRÓKUR

4.1 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Í frummatsskýrslu er kynnt lagning nýs vegar um Þverárfjall og endurbygging Skagavegar til Sauðárkróks. Um er að ræða 36,4 km langan veg á milli Skagastrandarvegur og Sauðárkróks og 1,6 km nýja tengingu við Skagaveg. Að framkvæmdum loknum mun Þverárfjallsvegur ná inn á Sauðárkrók. Skagavegur tengist Þverárfjallsvegi með T-vegamótum. Byggðar verða nýjar tvíbreiðar brýr á Laxá í Refasveit og Gönguskarðsá við Sauðárkrók. Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist vorið 2000 á kaflanum frá Þverá í Norðurárdal og að Skagavegi og ljúka þeim hluta haustið 2002. Fjárveitingar ráða hvenær öðrum köflum lýkur. Hönnunarhraði vegarins er 90 km/klst og verður hann lagður bundnu slitlagi.

4.1.1 Lega vegar

Samkvæmt frummatsskýrslu er um nýtt vegstæði að ræða frá Skagastrandarvegi yfir Þverárfjall að Skagavegi en yfir Þverárfjall er nú úppbyggður sumarvegur. Vegamót

við Skagastrandarveg verða sunnan Laxár, í stað norðan hennar. Ný veglína er ýmist ofan eða neðan núverandi vegar, hæðarlega verður jafnari og beygjur víðari. Nýi vegurinn fer inn á núverandi Skagaveg nokkru ofar en gamli vegurinn. Lagður verður 1,6 km langur nýr vegur til tengingar við Skagaveg. Upp Laxárdalsheiði liggur nýr vegur milli núverandi vegar og Grímsár en síðan er núverandi vegi fylgt að mestu um Laxárdalsheiði og Gönguskörð. Lagður verður nýr vegur frá vegamótum við Reykjastrandarveg, með nýrri tengingu við hann og inn í Sauðárkróksbæ.

4.1.2 Efnistaka

Samkvæmt frummatsskýrslu er heildarefnisþörf áætluð um 1.035.000 m³. Þar af er áætlað að taka um 630.000 m³ úr skeringum. Efnisþörfin er ekki reiknuð út frá mældum sniðum heldur áætluð út frá landlíkani og mun því breytast við endanlega hönnun vegarins.

Náma A er samkvæmt frummatsskýrslu opin náma á bökkum Laxár neðan Skagastrandarvegar. Áætlað er að taka þar um 39.000 m³ af um 20.000 m² svæði úr allt að 4 m þykku lagi. Miklir gróðurlitlir melar eru umhverfis. Gerð verður áætlun um frágang áður en efnisvinnsla hefst og náman felld að umhverfinu eins og kostur er en ekki grædd upp.

Náma B er samkvæmt frummatsskýrslu í tveimur jökulruðningsrönnum ofan vegar vestan Neðstabæjar og er áætlað að taka þar um 25.000 m³ af um 10.000 m² svæði í allt að 4 m dýpt. Að vinnslu lokinni verður námusvæðið fellt að landslagi og grætt upp.

Náma C er samkvæmt frummatsskýrslu fyrirhuguð í farvegi Norðurár í landi Neðstabæjar og Kirkjubæjar. Gert er ráð fyrir að taka efni á tveimur stöðum á mótis við stöðvar 4500 og 6500 en eftir er að semja við landeigendur. Fyrirhugað er að taka um 1 meters þykkt lag, samtals um 39.000 m³, af um 20.000 m² svæði á hvorum stað.

Náma D er samkvæmt frummatsskýrslu í jökulruðningsholti ofan vegar, á mótis við bæinn Þverá. Holtið þarf að fjarlægja vegna hættu á snjósöfnun út frá því á veginum. Áformað er að taka þar 35.000 m³ af um 20.000 m² svæði sem verður sléttað og grætt upp í lokin.

Náma D er samkvæmt frummatsskýrslu í melum vestan hæsta hluta vegarins milli stöðva 10.200 og 10.400. Þar er áformað að taka um 85.000 m³ á um 30.000 m² svæði í 2-4 m þykku lagi. Að efnistöku lokinni er gert ráð fyrir að jafna svæðið en græða ekki upp vegna samræmis við gróðurfar í umhverfi.

Náma F er samkvæmt frummatsskýrslu í áreyrum Laxár í Skagafirði, í landi Skíðastaða. Efnistökusvæðið hefur ekki verið afmarkað nákvæmlega, m.a. vegna ólokinnar rannsókna Veiðifélags Laxár, en verður að öllum líkindum efst á áreyrunum þar sem áin rennur fram úr gilinu. Efninu verður ýtt upp utan hrygningartíma. Áformað er að taka þar um 77.000 m³ af burðarlagsefni, úr 1-2 m þykku lagi á um 40.000 m² svæði. Gert er ráð fyrir að svæðið verði jafnað út í lokin og að áin fylli smám saman í gryfjuna í leysingafloðum.

Náma G er samkvæmt frummatsskýrslu í hólum við núverandi Þverárfjallsveg á mótis við efsta hluta áreyra Laxár. Staðsetning er ekki ákveðin en fyrirhugað er að taka um 55.000 m³ af fyllingarefni af um 20.000 m² svæði að höfðu samráði við landeiganda. Námusvæðið verður jafnað og grætt upp.

Náma H er samkvæmt frummatsskýrslu í landi Tungu, í Gönguskörðum, á móts við stöð 11.000. Efnið verður tekið úr tveimur melkollum sem verða unnir niður og er áætlað að taka um 33.000 m³ af fyllingarefni, af um 12.000 m² svæði sem verður sléttað í lokin og grætt upp.

Náma I er samkvæmt frummatsskýrslu í gróðursnaðum malarbakka milli vegar og Gönguskarðsár á móts við bæinn í landi Skarðs. Áætlað er að taka um 35.000 m³ af burðarlagsefni og efni í klæðningu úr 3-4 m þykku lagi af um 10.000 m² svæði sem verður sléttað í lokin en ekki grætt upp.

Áformað er að rúmlega helmingur efnismagnsins komi úr skeringum við veginn og í frummatsskýrslu er gefið upp áætlað efnismagn á eftirtöldum svæðum.:

Klappaskering efst á Þverárfjalli við stöð 11.700-12.000 sem myndast við vegaf framkvæmdina og er áætlað að taka þar um 35.000 m³.

Skering við Heiði í Gönguskörðum við stöð 7.700-8.040 skeringu sem myndast við að vegurinn fer í gegnum háan malarkamb. Hún er nauðsynleg til að draga úr bratta vegarins og er áætlað að taka þar um 30.000 m³.

Í sjávarbakka norðan við Gönguskarðsá þarf að mynda stall til að koma veginum fyrir og falla þar til 50.000 m³ af fyllingarefni umfram þarfir framkvæmdarinnar. Reynist efnið hæft í neðra burðarlag mun efnistaka úr námu I minnka. Finna þarf leið til að koma umframefninu fyrir í samráði við bæjaryfirvöld á Sauðárkróki.

4.1.3 Aðrir kostir

Samkvæmt frummatsskýrslu var veglína fyrst valin út frá vegtæknilegu sjónarmiði og hún síðan skoðuð á vettvangi, rætt við landeigendur og veglínan færð til eftir því sem þurfa þótti. Því næst var náttúrufar skoðað og menningarminjar og veglína færð á nokkrum stöðum vegna athugasemda sérfræðinga.

Á tveimur leiðarhlutum er fjallað um tvo valkosti.

Við Skagastrandarveg eru bornir saman þeir kostir að fara norðan Laxár ofan núverandi vegar, svonefnda Njálstaðaleið og sunnan ár, svonefnda Neðri-Mýraleið, sem er valkostur Vegagerðarinnar.

Njálstaðaleið er snjóþung og hefur í för með sér miklar skeringar í fjallshlíðina og lögðust sveitarstjórn og landeigendur alfarið gegn henni.

Neðri-Mýraleið er lengri og byggja þarf nýja brú á Laxá. Áhrif á umhverfi eru talin minni en á Njálstaðaleið og leiðin hentar vel miðað við framtíðaráætlanir Vegagerðarinnar um legu Skagastrandarvegar.

Við Sauðárkrók eru bornir saman þeir kostir að fylgja núverandi vegi, svonefndri suðurleið, með nýrri brú yfir Gönguskarðsá rétt ofan við iðnaðarhverfið eða að fara meðfram sjónum yfir ós Gönguskarðsá, svonefnda norðurleið.

Suðurleið tengist gatnakerfi Sauðárkróks með T-gatnamótum og byggja þarf nýja tengingu við Reykjastrandarveg og heimreið að Skarði. Norðurleið fylgir betur vegi sem fyrir er og tengist gatnakerfi Sauðárkróks á auðveldan hátt. Hún breytir meira landslagi þar sem hún klýfur marbakkann og er 670 m lengri en suðurleiðin. Sveitarstjórn Skagafjarðar óskar eftir að nyrðri leiðin verði farin og landeigandi á Skarði er einnig hlynntur henni. Að mati Vegagerðarinnar eru leiðirnar mjög

sambærilegar og er óskað eftir því að úrskurðað verði að báðir möguleikar komi til greina svo ekki þurfi nýtt mat á umhverfisáhrifum ef skoðun bæjaryfirvalda breytist.

4.2 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

4.2.1 Samgöngur

Samkvæmt frummatsskýrslu er lagning vegarins talin hafa jákvæð áhrif á íbúa nálægðra byggða þar sem vegalengdir styttest og reiknað er með að verslun og þjónusta á svæðinu styrkist. Leiðin frá Siglufirði til Blönduóss styttist um 17 km og milli Sauðárkróks og Blönduóss um 30 km. Vegurinn mun breyta umferðarláagi á öðrum vegum í Skagafirði og Austur - Húnvatnssýslu svo og í gegnum Sauðárkrók.

Sveitarfélagið Skagafjörður telur framkvæmdina afar mikilvæga fyrir miðhluta Norðurlands vestra vegna styttingar ýmissa leiða. Mælt er með svonefndri norðurleið inn í Sauðárkróksbæ.

4.2.2 Landnýting

Samkvæmt frummatsskýrslu liggur vegurinn um lönd 20 jarða í þremur sveitarfélögum og var lega hans kynnt landeigendum og sveitarstjórnnum. Athugasemdir landeigenda eru einkum um óhagræði við fjárrag og heyskap sem verður við að vegurinn klýfur land, vegna beitarlands sem tapast, samráðs sem þarf að hafa um legu heimreiða og aðrar vegtengingar, áhrifa á vatnslagnir og vegna girðinga sem setja þarf upp. Forðast verður að raska neyslumatnslögnum og vatnsbólum.

Hreppsnefnd Vindhælishrepps bendir á að æskilegt sé að girt verði meðfram veginum báðum megin vegna bundins slitlags og 90 km hámarkshraða. Þá tekur hreppsnefndin undir kröfu landeiganda Þverár um að rekstrargöng verði sett í veginn vegna hraðaksturs og stórauðinnar umferðar vöruflutingabíla. Einnig er bent á óafgreidd mál á Þverá er varða þrýstipípu að rafstöð, vatnsból útihúsa og heimreið.

Landgræðsla ríkisins telur að miðað við gildandi lög um vörsluskyldu búfjár sé óraunhæft að gera ráð fyrir öðru en að girða meðfram öllum veginum og gera ráð fyrir að afréttarfé komist undir hann á nokkrum stöðum.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að ekki sé ætlunin að girða meðfram öllum veginum. Rekstrargöng verða ekki sett þar sem umferðarþunginn er ekki mikill. Varðandi hraðakstur er vísað til umferðarlaga og bent á að samkvæmt umferðarspá er gert ráð fyrir einum stórum bíl á klukkustundar fresti milli kl. 8 og 24 en öðrum bílum á 12 mínútna fresti að meðaltali. Framkvæmdaraðili lítur svo á að útfærsla framkvæmdarinnar er varðar ýmis óafgreidd mál á einstökum jörðum sé hluti af endanlegri hönnun vegarins.

Hollustuvernd ríkisins bendir á að gæta þarf ítrustu varúðar þar sem um er að ræða vinnu í nágrenni vatnsbóla.

4.2.3 Hávaði

Samkvæmt frummatsskýrslu voru gerðir útreikningar á áhrifum framkvæmdarinnar á hávaða við nálæg hús á Þverá, Illugastöðum og Heiði. Niðurstaðan var að jafngildishljóðstig verði um 42-47 dBA og undir mörkum mengunarvarnareglugerðar.

4.2.4 Aflagðir vegir og brýr

Samkvæmt frummatsskýrslu mun Vegagerðin eiga núverandi veg á Þverárfjalli og verður hann hafður opin sem reiðleið þar sem því verður við komið m.t.t. öryggis.

Hreppsnefnd Vindhælishrepps bendir á að gera þurfi ráð fyrir umferð hestamanna meðfram nýja veginum í landi Þverár þar sem landeigandi fallist ekki á að hafa tvo ríkisvegi í gegnum túnin.

4.3 ÁHRIF Á GRÓÐUR

Samkvæmt frummatsskýrslu eru einkum þrír staðir þar sem gróður er frábrugðinn eða sérstæður fyrir næsta nágrenni eða landshlutann og sérstök ástæða er til að íhuga aðgerðir til að draga úr neikvæðum áhrifum framkvæmdarinnar. Þessi svæði eru útbreiðslusvæði dökkasefs á Þverárfjalli, hólur neðan við Illugastaði og svæði meðfram Gönguskarðsá¹. Á Þverárfjalli verður veglínan ekki færð en öllu efni ekið í veginn og tryggt að umferð verði ekki utan vegsvæðisins. Við Illugastaði hefur veglínan verið endurskoðuð til þess að forðast að skerða gróðursvæði. Verði nyrðri leið valin að Sauðárkróki raskast ekki heldur vaxtarsvæði brönugrasa við Gönguskarðsá en þau skerðast lítillega á syðri leiðinni.

Samkvæmt frummatsskýrslu verður ekki ljóst fyrir en á verkhönnunarstigi hvort lagður verður fljótandi vegur um votlendi. Þar kemur fram að þar sem vegurinn fer um votlendi má búast við að breyting verði á gróðurfari neðan við veginn vegna breytinga á vatnsbúskap mýranna. Lágmarks framræsla verður meðfram veginum og óþarfa umferð um votlendi bönnuð. Stuðlað verður að lágmarks röskun á landi og að hún takmarkist við vegstæðið.

Náttúruvernd ríkisins telur mikilvægt að farið verði eftir ábendingum Náttúrufræðistofnunar Íslands varðandi verklag á Þverárfjalli til að hlífa vaxtarsvæði dökkasefs. Lögð er áhersla á að verklagsreglur um þessar ábendingar verði í útboðsgögnum og að afmarkað verði í samráði við Náttúrufræðistofnun Íslands það svæði sem ásættanlegt er að raska. Bent er á bláberjalýngsbrekkur í hólum austan Illugastaða sem hafi verndargildi vegna nokkurra tegunda sem þar vaxa og hafi vegurinn verið færður til að hlífa þeim. Stofnunin telur að endurskoða beri fyrirhugað vegstæði þar sem farið er yfir votlendissvæði með það að markmiði að hlífa þeim. Athuga ber hvort hægt sé að hlífa mýri við Engjalæk. Að öðrum kosti verði sett skilyrði um endurheimt votlendis. Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa stofnunarinnar um frágang. Bendir stofnunin á nauðsyn þess að gerð verði áætlun um frágang efnistökusvæða áður en efnistaka hefst svo halda megi umhverfisáhrifum efnistökkunnar í lágmarki og tryggja góðan frágang að henni lokinni.

¹ Fylgiskjal 5 með frummatsskýrslu

Ekki sé sjálfgefið að sá í allt raskað land heldur beri að taka mið af umhverfinu.

Landgræðsla ríkisins tekur undir mikilvægi þess að vernda svæði með sérstæðum gróðri svo sem dökkasefi og forðast eftir föngum að raska grónu landi. Bent er á að erfitt og kostnaðarsamt er að endurheimta votlendi. Æskilegt sé að losna við alla framræslu mýra og leggja í stað þess fljótandi veg. Við efnistöku á áreyrum þurfi að tryggja að það leiði ekki til landbrots á grónu landi.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að við undirbúning veglagnar yfir Þverárfjall voru nokkrar veglínur skoðaðar m.a. að fylgja núverandi slóða frá Illugastöðum að Engjalæk neðanverðum. Sú leið sem kynnt er, er að mati framkvæmdaraðila best með tilliti til umferðaröryggis.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að leitast verður við að halda lífrænum jarðvegi til haga og jafna yfir til uppgræðslu við verklok. Vegkantar, skeringar og námusvæði verða jöfnuð og grædd upp í samráði við Landgræðslu ríkisins og eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins.

Framkvæmdaraðili hefur óskað eftir leiðbeiningum um hvernig standa beri að endurheimt votlendis verði honum falið slíkt verkefni. Þá er óskað eftir að tilgreindir verði staðir þar sem landeigendur hafa skriflega óskað eftir því að fyllt verði í skurði.

4.4 ÁHRIF Á DÝRALÍF

Samkvæmt frummatsskýrslu er fuglalíf á fyrirhuguðu framkvæmdarsvæði að mati Náttúrufræðistofnunar² ekki einstakt á landsvísu og svipar mjög til annarra heiðalanda svo sem í Mývatnssveit og nágrenni Reykjavíkur. Til þess að raska búsvæðum fugla sem minnst verður reynt að draga úr röskun á landi og vatnsbúskap mýra.

Náttúruvernd ríkisins tekur undir ábendingar Náttúrufræðistofnunar Íslands um að æskilegt sé að búsvæðum fugla verði raskað sem minnst, sérstaklega þar sem landið er að mestu ósnortið. Þetta verði gert með því að mýrar á Þverárfjalli og efst í Laxárdal verði ekki ræstar fram og röskun á umhverfi Illugastaða verði sem minnst.

Samkvæmt frummatsskýrslu er veiði í Laxá á Refasveit og Laxá í Skagafirði. Efnistaka er fyrirhuguð úr farvegi og áreyrum Norðurár er fellur í Laxá á Refasveit og úr áreyrum Laxár í Skagafirði. Í greinargerð Veiðimálastofnunar um Laxá í Skagafirði kemur fram³ að efnistakan er fyrirhuguð á svæði þar sem einnig eru mikilvæg uppeldisskilyrði fyrir lax- og bleikjuseiði. Almennt séð sé efnistaka úr árfarvegum óæskileg sér í lagi ef um mikið efnismagn er að ræða. Samkvæmt frummatsskýrslu á að hafa samráð við sérfræðinga Veiðimálastofnunar, landeigendur og veiðifélög um framkvæmdir og framkvæmdatíma í nágrenni ána og fylgjast með áhrifum malarnámsins á lífríki ána og hnika til efnistöðum ef þörf krefur. Koma á í veg fyrir að kvíslar þorni upp og ekki taka mól á hringingartíma í október og nóvember.

Hreppsnefnd Vindhælishrepps bendir á að þúsundum laxaseiða hafi verið sleppt í Norðurá og hafi Veiðimálastofnun ekki gefið umsögn um áhrif efnistöku á lífsskilyrði þeirra. Þá er bent á að ekki hefur verið leitað umsagnar Veiðifélagsins Hængs um Laxá og Norðurá. Hreppsnefnd Engihlíðarhrepps telur mikilvægt að metin verði áhrif framkvæmdarinnar á vatnasvið Laxár þar sem gert er ráð fyrir brú á Laxá og malartekju við Norðurá.

Náttúruvernd ríkisins bendir á mikilvægi þess að hafa samráð við Veiðimálastofnun um efnistöku úr ám.

Veiðimálastjóri bendir á að verið sé að vinna að rannsóknum á búsvæðum í Laxá á Refasveit og Laxá í Skagafirði. Í ljósi þess og ábendinga í bréfi Veiðimálastofnunar, 27. janúar 1999, sé ekki hægt að fallast á efnistöku úr námum C og F fyrr en niðurstöður rannóknanna liggja fyrir. Bent er á að ef efni fæst ekki úr þessum námum þarf Vegagerðin að kanna hvaða aðrir kostir eru fyrir hendi.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að sýni rannsóknir Veiðimálastofnunar fram á að efnistaka úr Norðurá og Laxá í Skagafirði sé ekki heppileg muni Vegagerðin leita annarra leiða til að nálgast efni í neðra burðarlag vegarins. Mögulegt er talið að það fáiast með því að taka meira magn úr námu A og námu G, auk skeringa við stöð 11,800 og milli stöðva 19.500-20.000. Þetta gæti haft í för með sér lengri flutningsvegalengdir og kostað í versta falli tugi milljóna króna.

4.5 ÁHRIF Á JARÐMYNDANIR OG LANDSLAG

Samkvæmt frummatsskýrslu er jarðgrunnurinn mótaður af ísaldarjökli. Kortlagning hans hefur ekki farið fram en ekki er talið að framkvæmdin spilli mikilvægum jarðmyndunum. Skering í marbakkann norðan Gönguskarðsár mun breyta landslagi verulega. Á köflum við Neðstabæ og Skúf í Norðurárdal hefur vegurinn áhrif á

² Fylgiskjal 6 með frummatsskýrslu

³ Fylgiskjal 8 með frummatsskýrslu

landslag þar sem hann liggur nærri ánni. Brú yfir Laxá á Refasveit og fyllingar að henni verða talsvert áberandi þegar horft er frá Skrapatungurétt en reynt verður að fella brýr sem best að landinu.

Sveitarfélagið Skagafjörður bendir á að æskilegt væri að kanna hvort hægt sé að “geyma” efni sem fellur til við skeringu í marbakkann norðan Gönguskarðsár í fjörunni norðan árinna. Gera þurfi garð til þess að tryggja að það berist ekki út í sjó og inn í höfnina.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að það sé möguleg lausn að geyma efnið norðan Gönguskarðsár en ógerlegt sé að lýsa nánar hvernig að því yrði staðið. Framkvæmdaraðili standi hins vegar við fyrri áform um að jafna efnið út á mel sunnan veglínunnar.

4.6 ÁHRIF Á MENNINGARMINJAR

Samkvæmt frummatsskýrslu eru um 13 minjastaðir sem lenda í fyrirhugaðri veglínu eða nánasta umhverfi hennar en aðeins 6 eru í mikilli hættu skv. skýrslu Fornleifadeildar Þjóðminjasafns Íslands⁴. Minjarnar hafa í flestum tilvikum fremur lítið minjagildi en minjarnar á Illugastöðum mynda eina heild og eru merkar heimildir um búskaparhætti á fyrri hluta 20. aldar. Vegagerðin mun hafa samráð við Þjóðminjasafn Íslands um endanlega legu vegarins og láta fara fram fornleifaskráningu fari Þjóðminjasafnið fram á það. Einnig verður fornleifafræðingur fenginn til að athuga hvort minjar finnast í túninu við Norðurá.

Þjóðminjasafn Íslands telur mótvægisáðgerðir Vegagerðarinnar fullnægjandi að höfðu samráði við fornleifadeild Þjóðminjasafnsins.

4.7 HÆTTUR

Samkvæmt frummatsskýrslu er vegurinn á útjaðri jarðskjálftasvæðis á Norðurlandi og eru brýr hannaðar til að standast jarðskjálfta. Leysingaflóð geta komið í neðanverða Gönguskarðsá og er tekið tillit til þess við hönnun vatnsops þannig að hvorki verði skemmdir á brúnni né fyllingum. Ekki er vitað um skriðuföll og snjóflóð á vegsvæðinu.

5. NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

Vegagerðin hefur tilkynnt til frumathugunar lagningu 36,4 km langs vegar á milli Skagastrandarvegur og Sauðárkróks og 1,6 km langrar nýrrar tengingar við Skagaveg. Frá Skagastrandarvegi að núverandi Skagavegi er um nýtt vegstæði að ræða, nýja tengingu við Skagaveg og nýtt vegstæði á neðsta kaflanum upp Laxárdalsheiði. Um Laxárdalsheiði og Gönguskörð er að mestu um endurbyggingu í núverandi vegstæði að ræða en nýtt vegstæði frá vegamótum við Reykjastrandarveg og inn í Sauðárkróksbæ. Að framkvæmdum loknum mun Þverárfjallsvegur ná inn á Sauðárkrók. Skagavegur mun tengjast Þverárfjallsvegi með T-vegamótum. Byggðar verða nýjar tvíbreiðar brýr yfir Laxá á Refasveit og Gönguskarðsá við Sauðárkrók. Markmið framkvæmdarinnar er að bæta vegasamband milli byggðarlaga, auka umferðaröryggi og tryggja greiðari samgöngur á Norðvesturlandi. Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist vorið 2000 og fyrsta áfanga ljúki 2002 en framhaldið ráðist af fjárveitingum. Hönnunarhraði vegarins er 90 km/klst og verður hann lagður bundnu slitlagi.

⁴ Fylgiskjal 4 með frummatsskýrslu

Framkvæmdin mun hafa eitt hvert óhagræði í för með sér á einstökum bújörðum. Framkvæmdaraðili þarf að hafa samráð við landeigendur um endanlega útfærslu t.d. á legu heimreiða og annarra vegtenginga og notkun aflagðs vegar sem reiðvegjar m.a. um túnin á Þverá. Það er mat skipulagsstjóra ríkisins að ásættanlegt sé að girða ekki meðfram öllum veginum og að miðað við umferð sé ekki ástæða til að krefjast undirganga fyrir búfé við Þverá.

Talsvert er af menningarminjum við fyrirhugað vegstæði og er mikilvægt að haft verði náíð samráð við Þjóðminjasafn Íslands um framkvæmdir í nágrenni þeirra eins og lagt er til í frummatsskýrslu.

Af landfræðilegum og vegtæknilegum ástæðum eru takmarkaðir möguleikar á verulegum breytingum á legu fyrirhugaðs vegar yfir Þverárfjall sem skerðir þar votlendi á samtals um 5 km löngum kafla. Það er mat skipulagsstjóra ríkisins að ásættanlegt sé að leggja fljótandi veg um votlendissvæði verði þau ekki ræst fram. Í ljósi afstöðu umhverfisráðuneytisins skal endurheimta votlendi á Norðurlandi-vestra sem verði álíka stórt að flatarmáli og það sem raskast við framkvæmdina. Áætlun um endurheimt votlendis verði unnin í samráði við Náttúruvernd ríkisins og hún tilbúin áður en framkvæmdir við veginn hefjast. Við Illugastaði og við vaxtarsvæði dökkasefs verði jarðraski haldið í lágmarki til að hlífa sérstæðum gróðri og að höfðu samráði við Náttúruvernd ríkisins afmarkað það svæði sem ásættanlegt telst að raska. Verklagsreglur verði settar inn í útboðsgögn sem m.a. kveði á um að við vaxtarstað dökkasefs verði öllu efni ekið í veginn og landið sem skerðist verði aðeins sem nemur vegbreiddinni. Haft verði samráð við Náttúruvernd ríkisins og Landgræðslu ríkisins um frágang raskaðra svæða.

Með framangreindum mótvægisáðgerðum er varða gróðurlendi er ekki talið að framkvæmdin hafi veruleg áhrif á búsvæði fugla.

Að mati skipulagsstjóra er undirbúningi framkvæmdarinnar áfátt hvað varðar könnun á efnistöku og mati á umhverfisáhrifum efnistöku úr áreyrum. Fyrirhuguð efnistaka úr farvegum og áreyrum Norðurár í Norðurárdal og Laxár í Skagafirði byggist á því að niðurstöður rannsókna Veidimálastofnunar sýni að efnistakan sé ásættanleg með tilliti til lífríkis. Niðurstöður þessara rannsókna liggja ekki fyrir en þær eru forsendur fyrir heimild veiðimálastjóra til efnistöku þar sem tilgreint er hvernig standa þurfi að henni hvað varðar vinnslusvæði og vinnslutíma. Teljist efnistakan ekki ásættanleg að mati veiðimálastjóra eða í ljós kemur að mun minna magn fái úr þessum námum en ráð er fyrir gert, þarf framkvæmdaraðili að leita að efni úr öðrum námum sem geta hugsanlega verið matsskyldar framkvæmdir.

Við verkhönnun vegarins verði gengið út frá því að skeringar meðfram veginum og röskun lands verði aðeins þar sem nauðsyn krefur af vegtæknilegum ástæðum. Stefnt skal að því að efnistaka verði fyrst og fremst úr tilgreindum námum og stærri skeringum og efni ekið í veginn eins og kostur er.

Samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins um alla efnistöku áður en hún hefist, afmörkun náma og skeringa og frágang. Haft skal samráð við sveitarstjórn og Náttúruvernd ríkisins um frágang umframefnis sem fellur til norðan Gönguskarðsár.

Frágangur vegna framkvæmda verði í samráði við Náttúruvernd ríkisins og landeigendur og við Landgræðslu ríkisins um uppgræðslu.

Samkvæmt 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 þarf að sækja um framkvæmdaleyfi til sveitarstjórna Engihlíðarhrepps, Vindhælishrepps og Sveitarfélagsins Skagfjarðar vegna framkvæmdarinnar. Ekkert skipulag er í gildi í Engihlíðar- og Vindhælishreppum en til er samþykkt, óstaðfest, svæðisskipulag af Skagafirði. Framkvæmdin er ekki samkvæmt staðfestu gildandi aðalskipulagi fyrir þéttbýlið á Sauðárkróki og þarf að breyta því. Sveitarstjórnir þurfa að leita meðmæla Skipulagsstofnunar með veitingu framkvæmdaleyfis, sbr. 3. tl. bráðabirgðaákvæða skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997, með síðari breytingum.

Á grundvelli gagna framkvæmdaraðila lögðum fram við frumathugun, umsagna og svara framkvæmdaraðila við þeim er það mat skipulagsstjóra ríkisins að fyrirhuguð framkvæmd við Þverárfjallsveg milli Skagastrandarvegur og Sauðárkróks muni ekki hafa í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfi, náttúruauðlindir eða samfélag.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 63/1993 hefur skipulagsstjóri ríkisins farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila ásamt umsögnum og svörum framkvæmdaraðila við þeim.

Með vísun til niðurstöðu skipulagsstjóra ríkisins sem gerð er grein fyrir í 5. kafla þessa úrskurðar er fallist á lagningu Þverárfjallsvegur frá Skagastrandarvegi til Sauðárkróks eins og framkvæmdinni er lýst í frummatsskýrslu og viðbótargögnum framkvæmdaraðila með eftirfarandi skilyrðum.:

1. Afla þarf heimildar veiðimálastjóra áður en efnistaka hefst úr áreyrum eða árfarvegum Norðurár í Norðurárdal og Laxár í Skagafirði.
2. Samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins um afmörkun efnistökusvæða, áður en efnistaka hefst og frágang þeirra í verklok. Áður en framkvæmdir hefjast við vegkaflann frá vegamótum Reykjastrandarvegar og inn í Sauðárkróksbæ verði í samráði við sveitarstjórn og Náttúruvernd ríkisins gengið frá því hvað gert skuli við umframefni sem fellur til norðan Gönguskarðsár.
3. Endurheimt verði álíka stórt votlendi og raskast vegna framkvæmdarinnar. Samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins við gerð áætlunar um endurheimt votlendis.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 14. grein laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 27. ágúst 1999.

Reykjavík, 23. júlí 1999

Stefán Thors

Hólmfríður Sigurðardóttir